

**Grzegorz Pastuszko**

**SEMINARIUM NAUKOWE „TERRORYZM A PRAWA  
CZŁOWIEKA” NA WYDZIALE PRAWA I ADMINISTRACJI  
UNIwersytetu Rzeszowskiego**

1 grudnia 2014 r. w budynku Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego odbyło się seminarium naukowe poświęcone problematyce zagrożeń, jakie dla praw jednostki niesie w dzisiejszym świecie zjawisko terroryzmu. Seminarium zorganizowali pracownicy Katedry Instytucji Prawnych i Praw Człowieka działającej pod kierownictwem prof. zw. dr hab. H. Zięby-Załućkiej. Inicjatywa ta spotkała się z dużym zainteresowaniem ze strony studentów, a także pracowników Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego, którzy licznie przybyli na wydarzenie. Jest rzeczą wartą odnotowania, że wśród uczestników znaleźli się tacy dostojni goście, jak obecny Dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. zw. dr hab. S. Sagan oraz była Prorektor ds. Studenckich i Kształcenia Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. nadzw. dr hab. E. Dynia.

Słowo wstępne wygłosiła H. Zięba-Załućka, tworząc dobre tło dla części głównej seminarium związanej z przedstawieniem przygotowanych referatów. W jej wypowiedzi pojawiło się kilka wątków. H. Zięba-Załućka podkreśliła, że nasilające się zjawisko i akty terroryzmu, zwłaszcza od czasu wydarzeń z 11 września 2001 r. w USA, wymuszają pytanie o ich związki z prawami człowieka oraz o charakter tych związków. Zauważyła również, iż zagadnienie terroryzmu i jego zwalczania jest kwestią niełatwą zarówno ze względu na wieloaspektowość tego zjawiska, jak i na brak powszechnej zgody w kwestii jego zdefiniowania, co w praktyce znakomicie utrudnia współdziałanie w jego zwalczaniu. Znane są – jak podnosiła – klasyczne akty i przykłady terroryzmu, zjawisko to jest wielokrotnie opisane, ale wciąż – z różnych przyczyn – społeczność międzynarodowa nie wypracowała jednej powszechnie akceptowanej definicji terroryzmu. Jest to poważny problem, zważywszy, że terroryzm nie jest zjawiskiem o lokalnym charakterze. W dalszej części swojej wypowiedzi H. Zięba-Załućka odniosła się do wątku praw człowieka w kontekście zwalczania zjawiska terroryzmu, przypominając, że akty

terroryzmu godzą w prawa człowieka, w tym w to podstawowe prawo, jakim jest prawo do życia. Z tego względu – jak podkreślała – na każdym państwie ciąży obowiązek zapobiegania aktom terroryzmu. Wyrażając obawę, iż działania na rzecz ochrony bezpieczeństwa państwa powodują niejednokrotnie ograniczenie praw człowieka i obywatela, mówczyni słusznie konkludowała, że kluczowym problemem powstałym na skutek zetknięcia się problematyki terroryzmu i praw człowieka jest poszukiwanie kompromisu pomiędzy indywidualnymi swobodami człowieka a wymogami bezpieczeństwa państwa. Szczególnie ważne jest zaakcentowanie w tej mierze faktu, że proces wytyczania pewnych granic między prawami człowieka a wymogami bezpieczeństwa, w którym ujawnia się problem dopuszczalności i niedopuszczalności określonych działań noszących znamiona naruszeń praw człowieka, podejmowanych w imię bezpieczeństwa człowieka i jego ochrony, w tym ochrony jego życia, trwa nadal i że pewnie jeszcze długo nie zostanie zakończony. Swoje wystąpienie H. Zięba-Załucka zwieńczyła refleksją dotyczącą tego, co w materii terroryzmu może uczynić Polska jako członek społeczności europejskiej i międzynarodowej. Jej zdaniem okoliczność, że nasz kraj nie zalicza się w poczet państw o najwyższym stopniu zagrożenia terrorystycznego, nie zwalnia go od konieczności monitorowania tego zjawiska oraz nauczania o nim oraz o formach jego zwalczania zgodnie z przyjętymi prawnoczęlowymi regułami. Nie bez kozery, według ostatniej uwagi H. Zięby-Załuckiej, zorganizowane zostało przedmiotowe seminarium. w swej istocie wpisuje się ono bowiem w realizację tego założenia.

Po tym krótkim wprowadzeniu głos oddano przybyłym prelegentom. W ich gronie znalazło się trzech ekspertów specjalizujących się w dziedzinie spraw związanych ze zjawiskiem terroryzmu, uchodzących za wytrawnych znawców przedmiotu. Byli to: gen. bryg. rez. dr inż. T. Bąk, uczestnik licznych misji stabilizacyjnych w różnych częściach świata, były dowódca 21. Brygady Strzelców Podhalańskich, a także dyrektor Centrum Studiów nad Terroryzmem Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, mjr A. Bogacz, oficer ze Straży Granicznej Portu Lotniczego Jasionka, oraz doc. dr K. Czubocho, pracownik naukowy Instytutu Humanistycznego w Zakładzie Nauk Społecznych Państwowej Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Jarosławiu. Przywołani uczestnicy dawali gwarancję wszechstronnego spojrzenia na analizowane zagadnienie zarówno w płaszczyźnie teoretycznej, jak i w praktycznej.

Pierwszy prelekcję wygłosił T. Bąk. Poświęcona ona była zagrożeniom, jakie dla Polski i świata niesie współczesny terroryzm. We wstępnej części referent nakreślił ogólną charakterystykę zjawiska terroryzmu i wskazał liczne jego odmiany. Pojawiła się tu analiza trzech podstawowych typów terroryzmu, tj. terroryzmu powietrznego, morskiego oraz lądowego. Kontynuując swój wywód, T. Bąk zwrócił także uwagę słuchaczy na rodzaje zamachów przeprowadzanych przez terrorystów. Wspominał w tym zakresie o atakowaniu bronią palną lub raketową skupisk ludzi, wybranych osób bądź obiektów, uprowadzeniu bądź

zatrzymaniu (przetrzymanywaniu) środków komunikacji publicznej wraz z pasażerami w roli zakładników, powodowaniu wybuchów bomb w miejscach publicznych, stosowaniu biologicznego, chemicznego oraz radiologicznego ataku terrorystycznego czy wreszcie działaniach terrorystycznych w cyberprzestrzeni. W ostatniej części referatu autor ukazał możliwości, jakimi dysponują współczesne państwa w zakresie zwalczania zjawiska terroryzmu. W sposób szczególny wyeksponowana została polityka prowadzona w tej mierze przez państwo polskie. W wątku tym znalazły się uwagi związane z instytucjami odpowiedzialnymi za podejmowanie stosownych działań, a także przyjęte działania ujęte w Narodowym Systemie Zarządzania Kryzysowego.

Kolejnym mówcą był A. Bogacz. W równie interesującym wystąpieniu przedstawił on szereg zagadnień związanych z ochroną lotnisk jako miejsc szczególnie narażonych na ataki terrorystyczne. Trzon jego wypowiedzi dotyczył podstawowych form zabezpieczeń stosowanych w portach lotniczych. Pojawiły się tu rozważania poświęcone infrastrukturze służącej kontroli pasażerów oraz samolotów, będącej w dyspozycji Straży Granicznej. Nie zabrakło również refleksji odnoszącej się do metod, jakie w swej codziennej pracy wykorzystują osoby odpowiedzialne za bezpieczeństwo pasażerów. W tym kontekście szczególnie interesujące były uwagi ukazujące znaczenie elementu psychologicznego w wyszukiwaniu potencjalnych sprawców zamachu, a także opis trudnych przypadków kontroli. Na koniec uczestnicy usłyszeli bardzo optymistycznym akcent – mówca zapewnił, że usprawnienie systemu bezpieczeństwa na lotniskach podniesiono współcześnie do takiego poziomu, że ryzyko zamachu terrorystycznego jest bardzo znikome. Dotyczy to – jak podkreślił – także Polski, która w tej dziedzinie uchodzi za godny naśladowania wzorzec.

Jako ostatni głos zabrał K. Czubocho. Jego referat miał ten szczególny walor, że w odróżnieniu od wystąpień poprzednich prezentował spojrzenie na problem terroryzmu z perspektywy *stricte* prawnej. Pojawiło się tu kilka interesujących kwestii. Wszystkie one wiązały się z negatywną oceną polityki, jaką współcześnie prowadzą Stany Zjednoczone na polu walki ze światowym terroryzmem. Kluczowym zarzutem wypowiedzianym przez mówcę było przekonanie, że polityka ta uskuteczniana jest w oderwaniu od norm prawa międzynarodowego oraz standardów ochrony praw człowieka. Otóż, według poczynionych uwag po traumatycznych wydarzeniach 2001 r. po stronie społeczności międzynarodowej zabrakło inicjatywy w zakresie stworzenia norm prawnomiędzynarodowych mogących mieć zastosowanie do walki z międzynarodowym i beipaństwowym terroryzmem. Efektem tego zaniechania – jak dalej wywodził mówca – była reakcja Stanów Zjednoczonych, które podejmując działania mające zwalczać terroryzm na własną rękę, przyjęły zasadę hołdującą przekonaniu, iż brak stosownej regulacji prawnej upoważnia do dowolnej interpretacji i implementacji prawa. To zaś doprowadziło do samowolnych, ustalonych poza wspólnotą międzynarodową amerykańskich

interwencji w Afganistanie i Iraku, a w dalszej konsekwencji zrodziło problem niehumanitarnego, uderzającego w prawa człowieka traktowania więźniów w bazie wojskowej Guantanamo. W innym wątku K. Czubocho skrytykował działania antyterrorystyczne, które w założeniu mają likwidować terrorystów, ale które przy okazji powodują straty wśród osób cywilnych. Działania takie – jego zdaniem – nie mieszczą się w żadnym kanonie ochrony praw człowieka. W konkluzji prelegent podniósł potrzebę wzmożenia przez wspólnotę międzynarodową wysiłków obliczonych na wypracowanie stosownych rozwiązań mogących zapobiec prowadzeniu tego rodzaju polityki, gdy idzie o zwalczanie terroryzmu. Zaznaczył, że wskazany problem pozostaje nadal aktualny, zważywszy na planowane przez Waszyngton dalsze interwencje w krajach islamskich.

Wygłoszone referaty spotkały się z wielką atencją audytorium. Nie obyło się także bez ciekawej, wywołanej pytaniami z sali dyskusji. Klamrą zamykającą seminarium był głos H. Zięby-Załućkiej, która wszystkim przybyłym, w tym w szczególności referentom, złożyła serdeczne podziękowania, zaznaczając, iż nie jest to ostatnie planowane przez Katedrę Instytucji Prawnych i Praw Człowieka seminarium naukowe.

### Streszczenie

1 grudnia 2014 r. w budynku Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego odbyło się seminarium naukowe poświęcone problematyce zagrożeń, jakie dla praw jednostki niesie w dzisiejszym świecie zjawisko terroryzmu. Seminarium zorganizowali pracownicy Katedry Instytucji Prawnych i Praw Człowieka działającej pod kierownictwem prof. zw. dr hab. H. Zięby-Załućkiej. Inicjatywa ta spotkała się z dużym zainteresowaniem ze strony studentów, a także pracowników Wydziału Prawa i Administracji.

*Słowa kluczowe:* seminarium, terroryzm, prawa człowieka.

### **RESEARCH SEMINAR „TERRORISM A HUMAN RIGHTS” OF THE LAW AND ADMINISTRATION FACULTY OF UNIVERSITY OF RZESZÓW**

### Summary

The presented report describes the seminar that took place on 1st of December in the building of the Law and Administration Faculty of University of Rzeszów. The seminary was devoted to the problem of terrorism in the context of human rights. The organizers invited three notable guests: gen. bryg. rez. dr inż. Tomasz Bąk, mjr Adam Bogacz, doc. dr Krzysztof Czubocho, who made very interesting speeches, including practical and theoretical issues. The event gathered many listeners, especially students, but also workers of the University.

*Keywords:* seminar, terrorism, human right.